

มาตรการรอกการลงโทษ
กรณีศึกษา กระทำความผิดโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
Measures for Suspended Punishment A Case Study
of Negligent Offenses Causing Death to others

พิชชาพร ธรรมปรีชา¹, อัครกร ไชยพงษ์²

Pitchapon Tampeecha¹, Akkaron Chaiyapong²

1 นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล 61052538114@student.sru.ac.th

2 อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โทร. 0-7791-3333 โทรสาร 0-7791-3348 อีเมล Akkaron1965@windowslive.com

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการรอกการลงโทษที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย กรณีความผิดเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย 2) เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษในเชิงอรรถประโยชน์และหลักการของการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ 3) เพื่อเสนอแนวทางการรอกการลงโทษที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย กรณีศึกษา การกระทำความผิดโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการค้นคว้าเอกสาร อาทิ ตำบกฎหมาย หนังสือ ตำรา บทความวิชาการ และข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบด้วยวิธีการเขียนแบบพรรณนาความ

จากการศึกษาพบว่า 1) การพิจารณาตีความเกี่ยวกับโทษร้ายแรงส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ในการพิจารณาตีจำเป็นต้องมีมาตรฐานและแนวทางเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถชี้แจงหรือให้เหตุผลในคำพิพากษานั้น ๆ ได้โปร่งใส เพื่อแสดงให้เห็นถึงปรัชญาของศาลในพิจารณาพิพากษาคดี ตลอดจนเพื่อให้ศาลสามารถมีหลักเกณฑ์ในการลงโทษในทิศทางเดียวกัน 2) จากผลการศึกษากฎหมายไทยและต่างประเทศพบว่า การพิจารณาตีของศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศส ศาลสามารถนำมาตรการลงโทษทางเลือกอื่นแทนการจำคุกได้โดยตรง โดยไม่ต้องอาศัยเงื่อนไขของคำพิพากษาให้รอกการลงโทษเสียก่อนเหมือนกฎหมายไทย เป็นผลให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจกำหนดรูปแบบการลงโทษที่เหมาะสมเป็นรายบุคคลได้อย่างกว้างขวาง 3) ผู้ศึกษาจึงเสนอแนวทางการรอกการลงโทษที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย โดยในระดับนโยบายควรมีการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายในการลงโทษทางเลือกอื่นแทนการจำคุกให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาสัดส่วนประเภทความผิดของแต่ละคดีอย่างเป็นรูปธรรมของแต่ละประเภทความผิดนั้น ๆ โดยควรนำเอารูปแบบโทษอาญาทางเลือก โทษอาญาเสริมของประเทศฝรั่งเศส และรวมถึงมาตรการลงโทษระดับกลางของประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้บังคับเป็นแนวทางในการพัฒนาการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด กรณีกระทำการโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในด้านกฎหมาย โดยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้มีมาตรการในเชิงโทษทางเลือกและในเชิงโทษระดับกลาง และการกำหนดมาตรการลงโทษและสัดส่วนในการลงโทษในแต่ละบุคคล โดยให้ศาลมีอำนาจกำหนดรูปแบบการลงโทษอื่น ๆ และคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล เพื่อให้การลงโทษเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ศาลในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามกระบวนการยุติธรรมได้อย่างโปร่งใส

คำสำคัญ : การรอกการลงโทษ, ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56, การลงโทษในแต่ละบุคคล

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the legal concerns pertaining to suspended sentence measures that are applicable within the specific societal context of Thailand, a case study of negligence crimes resulting in the death of others; 2) to examine the concepts and theories surrounding utilitarian punishment and the principles governing suspended sentences and probation, as outlined in both Thai and foreign legal frameworks; and 3) to put forth a set of guidelines for the appropriate implementation of suspended sentences that align with the societal context of Thailand, specifically in cases involving negligence crimes resulting in the death of others. The present investigation employed a qualitative research design. Various types of documents, including legal statutes, printed books, educational textbooks, scholarly articles, and digital data, were subjected to thorough investigation and analysis. Subsequently, a comprehensive analysis and description of the collected data were conducted. After that all data were comparatively analyzed and described.

The findings of the study revealed that there is a need for standardization and the establishment of guidelines in criminal proceedings related to serious offenses that have a significant societal impact. This would enable judges to offer clear explanations and justifications for their sentencing decisions, ensuring transparency in the judicial process, this serves to demonstrate the court's underlying philosophy in conducting trials and ensures consistency in the principles of punishment; 2) a comparative study of Thai and foreign laws revealed that, unlike Thailand's requirement for suspended sentence measures, courts in the United States and France have the ability to impose alternative forms of punishment without resorting to imprisonment, which allows for more individualized sentencing approaches. In light of these findings, the author suggests the adoption of principles that are appropriate for the social context of Thailand. In the realm of policy, it is imperative to enhance the legal framework surrounding alternative forms of punishment as opposed to incarceration, with the aim of achieving a more nuanced and appropriate allocation of penalties for varying criminal offenses. The implementation of alternative crime punishment, the inclusion of additional crime punishment in France, and the relatively lenient level of punishment in the United States should be considered guiding principles for the development of suspended sentence measures for offenders involved in negligence crimes resulting in the loss of human life. This can be achieved by amending Section 56 of the Criminal Code to incorporate alternative and mild forms of punishment while also tailoring the punishment measures and their proportions to suit the specific circumstances of each case. The court should possess the jurisdiction to administer alternative penalties, taking into account the economic circumstances of individuals, in order to ensure the efficacy of punishment and provide the court with a range of options for appropriately addressing offenders in accordance with the judicial process.

Keywords : Suspended Sentence, Criminal Code Section 56, Individualized Sentencing

บทนำ

ปัญหาอาชญากรรมนับเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศมองว่า เป็นการกระทำผิดที่ส่งผลอันตรายและยังเป็นการทำลายความสงบสุขของสังคมด้วย ปัญหาอาชญากรรมจึงเป็นปัญหาของสังคมอย่างหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน สำหรับปัญหาอาชญากรรมในภาพรวมทางสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทยที่ปรากฏอยู่ตามสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ หรือสื่อสังคมออนไลน์นั้น พบว่าการกระทำผิดทางอาญา ไม่ได้เกิดมาจากจิตใจที่ชั่วร้ายโดยกำเนิด แต่มาจากการไม่ยับยั้งชั่งใจ หรือการขาดวุฒิภาวะของเด็กและเยาวชน รวมไปถึงการละวางที่จะใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ ที่เรียกว่า “การกระทำโดยประมาท” จนนำไปสู่การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นสำคัญอีกด้วย ด้วยปัจจัยเช่นนี้ การบังคับใช้กฎหมายอาญาให้เกิดความเท่าทันกับปัญหาอาชญากรรมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมาก

กฎหมายอาญา คือประมวลกฎหมาย (code law) ที่รัฐบัญญัติว่าการกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดเป็นความผิดและมีการกำหนดโทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น โดยมีความมุ่งหมายที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเป็นสาระตง กฎหมายอาญาจึงมีความสำคัญโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข โทษทางอาญานี้ จะเป็นสภาพบังคับหลักทางอาญาที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายอื่นอยู่ด้วย ซึ่งดุลยพินิจในการลงโทษที่ศาลจะนำมาใช้เพื่อการลงโทษผู้กระทำความผิดจะมีความหนักเบาเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทฤษฎีที่เกี่ยวกับจุดประสงค์ในการลงโทษ จำแนกได้เป็น 2 ทฤษฎีหลัก คือ ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการลงโทษ คือ การตอบแทนแก้แค้นการกระทำผิด การลงโทษอย่างหนักหรือเบา นั้น ย่อมเป็นไปตามความร้ายแรงของความผิด และทฤษฎีสัมพัทธ์ (Relative Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการลงโทษจะต้องก่อเกิดประโยชน์ หรือเรียกว่า “ทฤษฎีอรรถประโยชน์” คือ เพื่อให้สังคมปลอดภัย โทษจึงทำหน้าที่ห้ามไม่ให้คนกระทำความผิด และในกรณีกระทำความผิดไปแล้ว โทษมีความจำเป็นเพื่อปรับปรุงให้ผู้กระทำความผิดนั้นกลับตัวกลับใจแก้ไขการกระทำผิดที่เคยเกิดขึ้นและสามารถกลับเข้าสู่สังคมอย่างเดิม ภายใต้แนวคิดการลงโทษตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นี้ ในบริบทของประเทศไทยได้เกิดการยอมรับนำมาใช้บังคับเช่นเดียวกัน ปรากฏอย่างชัดแจ้งจากพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การรอกการกำหนดโทษ การรอกการลงโทษ และการกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกจำเลยในความผิดที่ไม่ร้ายแรงโดยไม่จำเป็น โดยนำวิธีการแก้ไขฟื้นฟูจำเลยมาใช้เพื่อป้องกันมิให้กระทำผิดซ้ำและกำหนดวิธีการเยียวยาผู้เสียหายอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังปรากฏการกำหนดมาตรการทางเลือกอื่นนอกจากการลงโทษจำคุกและปรับ กล่าวคือ มุ่งเน้นการนำเอาทฤษฎีสัมพัทธ์ในการลงโทษมาใช้บังคับเป็นสำคัญ อันจะทำให้จำเลยได้รับโอกาสแก้ไขความผิดของตนโดยไม่มีมลทินติดตัว รวมถึงการสร้างความรู้สำนึกในการกระทำความผิดให้แก่จำเลย โดยมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวนี้ สามารถนำไปใช้บังคับทั้งแก่กรณีการกระทำโดยเจตนาและการกระทำโดยประมาท

อย่างไรก็ตาม สำหรับโทษจำคุกนั้น เป็นมาตรการทางกฎหมายหนึ่งที่มีความรุนแรงลำดับสองซึ่งรองจากโทษประหารชีวิต การบังคับโทษดังกล่าวจะต้องผ่านขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นสำคัญ แต่ด้วยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 บัญญัติไว้ในเชิงหลักการสำคัญในระดับนโยบายายแห่งรัฐขึ้นว่าให้กำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้รัฐต้องปฏิบัติตามหลักการในการตรากฎหมายที่จะใช้บังคับเป็นกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการตรากฎหมายด้วย ในการนี้ ในกรณีของศาลยุติธรรม ได้มีการประกาศใช้ คำแนะนำของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการใช้โทษอาญา พ.ศ. 2563 เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบายายแห่งรัฐข้างต้น กล่าวคือ การใช้โทษ

อาญาต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ของการกระทำผิดกับโทษที่จะลงนั้นให้ได้สัดส่วนเหมาะสมกัน และต้องคำนึงถึงการฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้รู้สึกสำนึกในความผิดของตนเพื่อส่งกลับคืนสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนป้องกันให้ผู้กระทำผิดหรือผู้อื่นกระทำความผิดซ้ำอีกด้วย เมื่อโทษอาญาสำหรับลงแก่ผู้กระทำผิดหลายรูปแบบ และการแก้ปัญหาอาชญากรรมไม่อาจอาศัยแต่โทษที่รุนแรงอย่างเดียว การใช้โทษอาญาย่อมต้องตระหนักถึงผลกระทบต่ออย่างรอบด้านและพิจารณาปรับใช้โทษอาญาให้มีความเหมาะสมแก่ผู้กระทำผิดเป็นรายบุคคล ด้วยเหตุนี้ การบังคับใช้โทษอาญาจึงมิใช่การกระทำได้อย่างเสรีจนเกินสมควร แต่จะต้องนำโทษทางอาญามาใช้บังคับแก่อาชญากรรมที่ร้ายแรงเท่านั้น ส่วนอาชญากรรมที่มีลักษณะการกระทำลดหลั่นความผิดรุนแรงน้อยกว่าลงมาเป็นลำดับนั้น ก็ให้ใช้มาตรการบังคับโทษอย่างเหมาะสมแก่การกระทำอาชญากรรมนั่นเอง เพราะฉะนั้น การกระทำความผิดทางอาญาในบางกรณี หากไม่มีความจำเป็นก็ไม่จำเป็นต้องนำโทษจำคุกมาใช้แก่กรณีความผิดที่เกิดขึ้นแต่อย่างใด

สำหรับอาชญากรรมประเภทที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยความประมาทนั้น ในทางทฤษฎีของกฎหมายอาญาจะถือว่าการกระทำดังกล่าวนี้มีใจความชั่ว (Men Rea) แต่เป็นการกระทำที่สังคมควรตำหนิติเตียน และผู้กระทำความผิดโดยประมาทก็พึงได้รับโทษอย่างเหมาะสมแก่การกระทำของตน ซึ่งในหลักการความรับผิดชอบทางอาญา การกระทำโดยประมาท นับเป็นความรับผิดชอบอันเกิดขึ้นจากที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดเป็นสำคัญ ที่เรียกว่า ความผิดเพราะกฎหมายห้าม (Mala Prohibita) แต่มีใจความผิดในตัวเอง ที่เรียกว่า ความผิดในตัวเอง (Mala in se) อันเป็นเจตนาต่อความผิดขึ้นจากความชั่วร้ายในจิตใจ ซึ่งหากพิจารณาการกระทำความผิดโดยประมาทประกอบเข้ากับแนวนโยบายแห่งรัฐตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญาแล้ว การกระทำความผิดดังที่กล่าวนี้ ย่อมสามารถนำเอามาตรการการลงโทษที่มีความเหมาะสมแก่พฤติการณ์การกระทำความผิดตามมาตรการของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เกี่ยวกับการรอกำหนดโทษและรวมถึงการรอกำหนดโทษมาใช้บังคับใช้ได้อย่างชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขแห่งมาตรการทางกฎหมายอาญา มาตรา 56 เป็นหลักสำคัญ ซึ่งในสภาพทางสังคมแล้ว การกระทำความผิดในเชิงอุบัติเหตุจนนำไปสู่การสูญเสียซึ่งชีวิต หรือการได้รับบาดเจ็บ หรือการต้องสูญเสียทรัพย์สินที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ก็คือการกระทำโดยประมาท โดยการกระทำประมาทที่กล่าวนี้ บางกรณีก็ส่งผลให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ ได้รับอันตรายสาหัสหรือในบางครั้งก็ถึงระดับจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งกรณีหลังนี้นับเป็นฐานความผิดแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในการวินิจฉัยฐานความผิดในเชิงการปรับบทกฎหมายนั้น จะไม่มีปัญหาแก่กรณีดังกล่าว เนื่องจากผู้พิพากษาเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านหลักกฎหมายเป็นอย่างดี แต่กระนั้นประเด็นที่น่าพิจารณาและถือว่าเป็นปัญหาต่อการกำหนดมาตรการบังคับโทษจากการกระทำผิดกฎหมายของผู้พิพากษา ก็คือ การใช้ดุลพินิจเพื่อกำหนดมาตรการบังคับโทษซึ่งมีข้อเท็จจริงทางคดีคล้ายกัน กรณีเช่นนี้ในทางปฏิบัติจะมีการนำบัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing Guide Line) หรือเรียกขานกันในวงการนิติศาสตร์ไทยว่า “ยี่ตอก” มาช่วยและมาใช้เป็นกรอบให้การใช้ดุลพินิจเพื่อกำหนดมาตรการบังคับโทษให้เป็นไปในทางเดียวกัน โดยไม่ได้พิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในแต่ละรายว่าอาจมีปัจจัยที่หลากหลายอย่าง ที่ทำให้การกำหนดโทษควรมีความแตกต่างกัน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับการมีประสบการณ์ หรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษไม่เท่ากัน หรืออาจมีทัศนคติหรืออุปนิสัยส่วนตัวไม่เหมือนกัน เป็นต้น อันเป็นการไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษในเชิงอรรถประโยชน์ และไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการลงโทษบุคคลตามที่มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองไว้ กล่าวได้อีกประการหนึ่งว่า ศาลไทยกำหนดโทษโดยใช้ “ยี่ตอก” หรือตารางบัญชีกำหนดโทษที่มีกลไกการทำงานภายใต้แนวคิดที่ว่า การกระทำแบบเดียวกันการกำหนดโทษก็ควรเท่าเทียมกัน แต่ไม่ได้เน้นการลงโทษให้เหมาะสมกับตัวบุคคลตามเจตนารมณ์ของทฤษฎีการลงโทษ

เชิงอรรถประโยชน์นั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการกระทำโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายที่อาจมีพฤติการณ์แห่งการกระทำเกิดขึ้นได้หลากหลายพฤติการณ์ เช่น ขับรถโดยประมาทโดยการหลับใน ขับรถในขณะที่สภาพฝนตกหนัก ขับรถโดยยังไม่มี ความชำนาญอย่างเพียงพอ ขับรถด้วยความมีเมตตา ขับรถด้วยความคึกคะนองหวาดเสียว ขับรถในขณะที่เสพยาเสพติด หรือการเล่นปะทะจนเกิดเพลิงไหม้จนทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดเหล่านี้ หากศาลจะนำมาตรการบังคับโทษมาใช้ ก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงวิสัยและพฤติการณ์ของการกระทำความผิดประกอบอยู่ด้วยอย่างมีนัยสำคัญ หาใช่ยึดถือแต่เพียงมาตรฐานยึดถือเป็นสภารัตถะและในที่ย่อมรวมถึงกรณีที่ศาลจะนำมาตรการกำหนดโทษหรือการลงโทษมาใช้แก่กรณีการกระทำความผิดด้วย โดยเฉพาะหากจะกำหนดเงื่อนไขในเชิงการควบคุมความประพฤติแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งจะต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการพิจารณาอย่างละเอียดละออ ดังนั้น กรณีของการรอกการลงโทษอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับลงโทษภายใต้ทฤษฎีอรรถประโยชน์ จึงยังมีข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจของศาลอยู่เป็นอันมาก และด้วยที่มีการบังคับใช้โทษทางอาญาที่ไม่เหมาะสมอย่างเช่นปัจจุบันนี้เอง จึงก่อให้เกิดขึ้นเป็นปัญหาสะสมต่าง ๆ ตามมาอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น นักโทษล้นเรือนจำ การฟื้นฟูพฤติกรรมของนักโทษไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หรือมีผลทำให้บุคคลที่ถูกลงโทษมีประวัติอาชญากรติดตัวโดยไม่จำเป็น เป็นต้น ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษาปัญหาการรอกการลงโทษกรณีศึกษา กระทำความผิดโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้มาตรการบังคับโทษดำเนินไปบนวิถีแห่งทฤษฎีอรรถประโยชน์และสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐต่อกรณีการบังคับใช้โทษในคดีอาญาอย่างเกิดผลเป็นรูปธรรมในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายในการรอกการลงโทษที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย กรณีความผิดเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย
2. เพื่อศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษในเชิงอรรถประโยชน์และหลักการของการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการรอกการลงโทษที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยกรณีศึกษา การกระทำความผิดโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

สมมติฐานการวิจัย

ในทางปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาต่อการกำหนดมาตรการบังคับโทษจากการกระทำผิดกฎหมายศาลไทยจะนำ “ยึดถือ” หรือตารางบัญชีกำหนดส่วนโทษมาช่วยและมาใช้เป็นกรอบในการใช้ดุลพินิจเพื่อการใช้มาตรการบังคับโทษให้เป็นไปในทางเดียวกัน โดยไม่ได้พิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในแต่ละรายว่าอาจมีปัจจัยที่หลากหลายอย่างที่ทำให้การกำหนดโทษควรมีความแตกต่างกัน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับการมีประสบการณ์หรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษไม่เท่ากัน หรืออาจมีทัศนคติหรืออุปนิสัยส่วนตัวไม่เหมือนกัน เป็นต้น อันเป็นการไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษในเชิงอรรถประโยชน์ และไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการลงโทษบุคคลตามที่มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการกระทำโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ที่อาจมีพฤติการณ์แห่งการกระทำเกิดขึ้นได้หลากหลายพฤติการณ์และต่างวิสัยของผู้กระทำ เช่น ขับรถโดยประมาทด้วยการหลับใน ขับรถในขณะที่สภาพฝนตกหนัก ขับรถโดยยังไม่มี ความชำนาญอย่างเพียงพอ ขับรถด้วยความมีเมตตา ขับรถในขณะที่เสพยาเสพติด ขับรถด้วยความคึกคะนองหวาดเสียว หรือการเล่นปะทะจนเกิดเพลิงไหม้จนทำให้ผู้อื่น

เสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งพฤติการณ์และภาวะวิสัยแห่งการกระทำความผิดเหล่านี้ หากศาลจะนำมาตรการบังคับโทษมาใช้ ก็ย่อมจะต้องคำนึงถึงวิสัยและพฤติการณ์ของการกระทำความผิดประกอบอยู่ด้วยอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้ยึดถือแต่เพียง บัญชีระดับอัตราโทษ หรือยึดถือเป็นสารัตถะ และในที่นี้ย่อมรวมถึงกรณีที่ศาลจะนำมาตรการรอกการลงโทษมาใช้แก่กรณี การกระทำความผิดด้วย โดยเฉพาะหากจะกำหนดเงื่อนไขในเชิงการควบคุมความประพฤติแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งจะต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการพิจารณาอย่างละเอียดละออ ทำให้การรอกการลงโทษ ตามประมวลกฎหมาย อาญา มาตรา 56 จึงยังมีข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจของศาลอยู่เป็นอันมาก ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อสมมุติฐานขึ้นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้มีกรอบหลักเกณฑ์เพื่อการรอกการลงโทษ อันเกิดขึ้นจากกรณี การกระทำความผิดโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายขึ้นอย่างเป็นขั้นตอนรายละเอียด เพื่อให้เกิด ความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสังคมไทย และควรยกเลิกระบบบัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing Guide Line) หรือ “ยึดถือ” ที่ศาลยุติธรรมใช้ยึดถือในการกำหนดอัตราโทษอยู่ในปัจจุบัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรอกการลงโทษ โดยทำการศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีและหลักการลงโทษ รวมถึงมาตรการรอกการลงโทษของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยนำข้อมูลจากการศึกษา มาทำการวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสีย เพื่อสะท้อนปัญหาและอุปสรรคของการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ ของประเทศไทย เพื่อจะนำไปสู่แนวทางการรอกการลงโทษที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยจากการกระทำความผิด โดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมค้นคว้าจากตัวบทกฎหมาย หนังสือ งานวิจัย รวมถึงบทความที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย และหลักการตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายในการกำหนดโทษความผิดทางอาญา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังกล่าว โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหามุ่งเน้นการยุติธรรม ตามประเด็นการศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบันต่อไป

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาค้นคว้าที่ผู้ศึกษาได้ค้นพบจากการศึกษา จนนำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัยตามวิธีวิธีดำเนินการวิจัย มีรายละเอียดตามประเด็นการศึกษา ดังนี้

1. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ผู้ศึกษาค้นพบจากการศึกษา ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีอาญา และผลการวิจัยกรณีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการ ลงโทษผู้กระทำความผิดทางอาญา มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1) แนวคิดว่าด้วยการลงโทษ

แนวคิดในการลงโทษทางอาญา ได้เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นความสัมพันธ์จากหลักอาชญาวิทยา ซึ่งในอดีต ปรากฏการคิดค้นหลักการเกี่ยวกับอาชญาวิทยาขึ้น เพื่อแสวงหาเหตุผลรองรับว่าการลงโทษบุคคลหนึ่งคนนั้น กระทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใดหรือเพื่อเป้าหมายใด และการแสวงหาเหตุผลเพื่อการลงโทษมาตามช่วงสมัยนี้เอง จึงเป็น

จุดกำเนิดของความพยายามในการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการลงโทษให้ดำรงอยู่บนความเหมาะสมกับการกระทำ ความผิด และที่สำคัญคือในช่วงหลังต่อมาการลงโทษได้ผูกพันเป็นเงื่อนไขถึงระดับที่ว่า การลงโทษนั้นต้องสอดคล้อง กับหลักมนุษยธรรมและความยุติธรรมมากขึ้นด้วย ซึ่งความหลากหลายทางแนวคิดเหล่านี้ ค่อย ๆ ปรากฏผ่านทางสำนัก ความคิดทางอาชญาวิทยาต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นและเริ่มปรากฏชัดในช่วงกลางศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ดังต่อไปนี้

(1) สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม

สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมหรือสำนักคลาสสิก (Classic School of Criminology) มีความเชื่อว่าการกระทำที่ถือเป็นอาชญากรรมนั้น ต้องเป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นความผิด และมีการ กำหนดโทษไว้อย่างชัดเจน ตามหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ไม่มีกฎหมาย” (nullum crimen nulla poena sine lege) ดังนั้น แนวคิดในการลงโทษทางอาญาของสำนักนี้ จึงมุ่งเน้นการลงโทษทุกคนอย่างแน่นอน เท่าเทียม และ เสมอภาคกันตามบทบัญญัติของกฎหมาย กล่าวได้อีกนัยว่า โทษทางอาญาจะไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีนักปราชญ์คนสำคัญ ที่ได้ให้แนวคิดในสำนักนี้ไว้ 2 ท่าน ได้แก่

ก) ซีซาร์ เบกกาเรีย (Cesare Beccaria) ปราชญ์ท่านนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ก่อตั้งสำนักอาชญาวิทยา ดั้งเดิม ซึ่งนอกจากแนวคิดที่มองว่าบุคคลทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย โดยผู้กระทำความผิดทุกคน ต้องได้รับโทษอย่างเดียวกัน เบกกาเรียยังมีแนวคิดที่สอดคล้องกับกระแสหลักของสำนักดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการลงโทษ เพื่อป้องกันและยับยั้งการก่ออาชญากรรมด้วย กล่าวคือ การลงโทษมิใช่เป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ประกอบ กับความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ (free Will) ในการเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนั้น การที่บุคคลเลือกที่จะกระทำความผิด ย่อมมีเหตุผลจงใจในการกระทำเข้ามาประกอบ

ข) เจเรมี เบนแทม (Jeremy Bentham) ซึ่งเป็นนักคิดในสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรม ที่มนุษย์แสดงออกมานั้น จะคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของเขาว่าเขาจะได้รับผลประโยชน์ หรือผลเสีย มากกว่ากัน ดังนั้น หากมีการกำหนดโทษไว้อย่างแน่ชัดและมีการลงโทษที่แน่นอน จะส่งผลให้บุคคลมีความยับยั้งชั่งใจ ในการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

มีข้อสังเกตว่า สำหรับแนวคิดของเบกกาเรียและเบนแทม นิยมเรียกว่า “เจตจำนงอิสระ (free Will)” คือ ทฤษฎีที่เชื่อว่าทุกคนมีเสรีภาพที่จะเลือกตามใจปรารถนาว่าจะกระทำความผิดหรือไม่ เพราะหากความสุข หรือ ความพอใจจากการกระทำความผิดนั้นไม่คุ้มค่ากับความทุกข์ทรมานที่จะได้รับ ก็จะไม่กล้าตัดสินใจกระทำความผิด ซึ่งส่งผลให้ในทางป้องกันอาชญากรรม อย่างไรก็ตาม มีนักวิชาการให้ความเห็นขึ้นว่า แนวคิดเจตจำนงอิสระ ยังคงมีข้อบกพร่อง คือ การมองว่าทุกคนที่ละเมิดกฎหมายต้องได้รับโทษเท่ากัน โดยมีได้คำนึงถึงความแตกต่าง หรือ ข้อจำกัดของแต่ละบุคคล ทำให้นักอาชญาวิทยารุ่นต่อมาไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่ “ต้องกำหนดโทษให้เหมาะสม กับความผิด” มาเป็นแนวคิดใหม่ว่า “ต้องกำหนดโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิด” (punishment to fit the criminal) ด้วย หากใช้การมุ่งลงโทษโดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเด็ดขาดแต่เพียงอย่างเดียว

(2) สำนักอาชญาวิทยาที่ดั้งเดิม

สำนักอาชญาวิทยาที่ดั้งเดิม หรือสำนักนีโอคลาสสิก (Neo-Classical School of Criminology) มีแนวคิด ในเรื่องเจตจำนงอิสระ (free will) ที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลและมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน ซึ่งความเชื่อในส่วนนี้เป็นไปเช่นเดียวกับสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม แต่กระนั้นสำนักนี้ก็มีแนวคิดที่ต่างออกไปเช่นกัน คือ มีแนวคิดที่มุ่งให้ความสำคัญกับ “ปัจจัยแวดล้อมในการกระทำความผิด” มากกว่า “ความผิดที่กระทำ” อาจกล่าวได้ว่า การพิจารณาพิพากษาคดีและการกำหนดโทษ สำนักอาชญาวิทยาที่ดั้งเดิมจะคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ที่กระทำผิด เช่น ช่วงวัย การศึกษา ความรู้ผิดชอบชั่วดี สถานการณ์และสภาวะแวดล้อมในขณะที่กระทำความผิด ประวัติ ของผู้กระทำความผิด และระดับความผิดในทางอาญา เป็นต้น โดยนำเอาความแตกต่างทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอก

และปัจจัยภายในของผู้กระทำความผิดของแต่ละคนเหล่านี้ มาใช้ในการประกอบการกำหนดโทษทางอาญา ส่งผลให้การลงโทษจึงจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดมากยิ่งขึ้น แต่ทั้งนี้ก็อาจทำให้เกิดความไม่แน่นอน และความไม่เป็นธรรมในการลงโทษได้เช่นกัน เพราะแม้จะกระทำความผิดในฐานความผิดเดียวกัน แต่ก็อาจได้รับโทษต่างกันได้ตามแนวคิดนี้ นอกจากนี้ สำนักอาชญาวิทยาที่ตั้งเดิม ยังมีความเห็นอีกว่า การจำกัดเสรีภาพโดยวิธีการจำคุกมิใช่แนวทางในการลดหรือป้องกันการกระทำผิดซ้ำอย่างแท้จริง แต่อาจกลับส่งผลให้นักโทษเกิดการบ่มเพาะนิสัยในการกระทำความผิดมากขึ้น กล่าวคือ เกิดการเรียนรู้จากอาชญากรมืออาชีพ สำนักที่ตั้งเดิมจึงเสนอให้มีการปฏิรูปกฎหมายอาญาให้เหมาะสมกับสังคมขึ้นอีกด้วย จึงเป็นจุดริเริ่มของการมีโทษทางเลือกขึ้นแทนโทษจำคุกนั่นเอง

(3) สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม

เมื่อเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้มีการนำเอาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามาแก้ไขปัญหาด้านสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาอาชญากรรม หรือแนวคิดที่เรียกว่า “ปรัชญาวิทยาศาสตร์ทางอาชญาวิทยา” (Criminological Positivism) ซึ่งปฏิเสธแนวคิดเจตจำนงอิสระ แต่สนับสนุนแนวคิด “เจตจำนงกำหนด” (Determinism) ที่มองว่าการป้องกันอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพต้องทราบถึงสาเหตุในการก่ออาชญากรรม หรือก็คือ ต้องรับรู้ไปถึงปัจจัยที่เป็นสิ่งเร้าให้บุคคลตัดสินใจที่จะเลือกกระทำความผิดอาญา ทั้งนี้ด้วยที่สำนักนี้มีความเชื่อว่า เพราะทุกคนมิได้เกิดมาบนเจตนาที่จะก่ออาชญากรรมมาตั้งแต่กำเนิด ด้วยเหตุนี้ นักคิดในสำนักนี้จึงมีความเห็นในทางขยายผลว่า “ผู้กระทำความผิด คือ ผู้ป่วยด้านพฤติกรรม” ที่สามารถบำบัดรักษาให้หายได้ หากรู้และทราบถึงสาเหตุปัจจัยแห่งการกระทำความผิด ดังนั้น จึงควรปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการรักษาเยียวยา (treatment) ไม่ใช่มุ่งลงโทษเพียงอย่างเดียววัตถุประสงค์หลักในการลงโทษจึงมีขึ้นเพื่อรักษา (cure) ผู้กระทำความผิดเป็นฐานสำคัญ ทั้งนี้ โดยมุ่งหมายให้สามารถปรับตัวและปฏิบัติตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ของกฎหมายรวมทั้งบรรทัดฐานของสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ จากวิธีคิดและความเชื่อข้างต้น สำนักคิดนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาที่ตัวอาชญากรมากกว่าตัวบทกฎหมาย เนื่องจากมองว่าการแก้ตัวบทกฎหมายเป็นเพียงการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ แต่การแก้ปัญหาที่ตัวอาชญากรต่างหากที่เป็นการแก้ปัญหาด้านเหตุอย่างแท้จริง

ข้อพิจารณาเปรียบเทียบ จะเห็นว่า สำนักคิดทั้งสามสำนัก ต่างให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกิดจากตัวผู้กระทำความผิดหรือองค์ประกอบภายในจิตใจของผู้กระทำเป็นนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนผ่านแนวคิดที่เชื่อใน “เจตจำนงอิสระ” หรือ “เจตจำนงกำหนด” เป็นฐานคิด และฐานคิดทั้งสองฐานดังกล่าวนี้เอง ได้เป็นนวัตกรรมขยายผลที่นำไปสู่วิธีการลงโทษและการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ซึ่งไม่ว่าสำนักคิดต่าง ๆ จะเชื่อในแนวทางใดก็ตาม แต่จุดร่วมสำคัญต่างก็สะท้อนให้เห็นว่า “เจตนา” ของผู้กระทำความผิด มีผลต่อการกำหนดโทษและความรับผิดชอบทางอาญาทั้งสิ้น

2) แนวคิดเกี่ยวกับการปรับใช้ทฤษฎีการลงโทษกับการกระทำความผิด

“โทษ” คือ เครื่องมือทางกฎหมาย กล่าวคือ เป็นวิธีการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้บังคับกับมนุษย์ด้วยกันที่ฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดต่อระเบียบสังคม ซึ่งโทษดังกล่าวนี้ที่มีฐานะเป็นกฎหมายอาญา อันเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อคุณธรรมทางกฎหมายของบุคคลอื่นหรือคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ดังนั้น การกำหนดโทษให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยานั้นจะต้องกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับความผิดและตัวผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่สังคมและตัวผู้กระทำความผิด โดยปรากฏการจัดแบ่งระดับของการลงโทษกับการกระทำความผิดออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

(1) กรณีความผิดรุนแรงสูง

กรณีความผิดที่มีความรุนแรงสูงนี้ จะนำทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนมาใช้เป็นหลักและนำทฤษฎีการลงโทษอื่น ๆ มาเสริม กล่าวคือ การลงโทษผู้กระทำความผิดโดยทั่วไปที่มีความรุนแรงมาก จะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อทดแทน หรือเพื่อให้สาสมกับความผิด ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนเป็นหลัก

และใช้วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันสังคม และทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูมาเป็นทฤษฎีรองหรือเพื่อประกอบ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันในอนาคต โดยปริมาณโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อให้มีผลต่อการป้องกัน หรือการแก้ไขปรับปรุงนั้นจะต้องอยู่ในขอบเขต หรือในกรอบของทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทน คือ จะเกินเจตนาอันแท้จริงของผู้กระทำ ความผิดไม่ได้ หรือก็คือ เจตนาเพียงไร ก็รับผิดเพียงนั้น

(2) กรณีความผิดระดับกลางและน้อย

กรณีที่ความผิดมีความรุนแรงน้อย หรือความผิดระดับกลางนั้น จะใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเป็นหลัก และนำทฤษฎีการลงโทษอื่นมาเสริม กล่าวคือ กรณีที่มีความผิดรุนแรงระดับปานกลาง ก็จะใช้ปริมาณโทษไปตามสัดส่วนความผิด โดยอาศัยตามหลักทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนมาประกอบ แต่กระนั้นก็ต้องคำนึงถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขเป็นหลักขึ้นก่อน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการลงโทษมาใช้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด โดยผู้กระทำความผิดไม่เสียคุณลักษณะประจำตัวไป ซึ่งจะทำให้การปรับปรุงแก้ไข จะกระทำได้ง่ายขึ้น และเป็นประโยชน์มากกว่านำทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนมาใช้เป็นหลักนำอย่างเช่นความผิดที่มีความรุนแรง

(3) กรณีการกระทำผิดซ้ำ

กรณีที่ผู้กระทำความผิดซ้ำนั้น จะใช้ทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันมาเป็นหลักในการลงโทษ และจะนำทฤษฎีการลงโทษอื่นมาเสริม เพื่อให้ปริมาณโทษสูงเพียงพอที่จะมีผลต่อการข่มขู่ยับยั้ง รวมทั้งการให้เวลาเพียงพอต่อการแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำความผิดซ้ำให้เป็นคนดีได้

มีข้อสังเกตว่า ในทางวิชาการเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตนั้น มีความเชื่อว่าไม่อาจยับยั้งอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง อีกทั้งไม่ใช่เป็นมาตรการที่เหมาะสมในการตัดโอกาสผู้กระทำความผิดออกจากสังคมอย่างถาวรได้ และหากมีความผิดพลาดที่เกิดขึ้นของกระบวนการยุติธรรมก็จะไม่สามารถแก้ไขได้หากมีการลงโทษ ประหารชีวิต และการลงโทษประหารชีวิตไปแล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงมีการยกเลิกโทษประหารชีวิตในหลายประเทศ เพราะมีความเชื่อว่าโทษประหารชีวิตไม่อาจสนองตอบต่อทฤษฎีการลงโทษในเชิงบรรณประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

3) แนวคิดเกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ

(1) ความหมายของการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ

กรณี “รอกการกำหนดโทษ” นั้น หมายความว่า วิธีการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่ยังไม่ได้กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลย กรณี “รอกการลงโทษ” หมายความว่า วิธีการที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด และได้กำหนดโทษที่จะลงแก่จำเลยแล้ว แต่ยังไม่ให้รอกการลงโทษไว้ก่อน การรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษนั้น ภายใต้ระบบคดียุติธรรมกระแสนอง ถือว่าเป็นวิธีการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมอาญาทางเลือก (alternative criminal justice) ที่นำมาใช้เพื่อเบี่ยงเบน หรือหันเห (diversion) คดีออกจากกระบวนการยุติธรรมอาญากระแสหลัก (conventional criminal justice) ซึ่งวิธีการนี้มีแนวความคิดเน้นหนักไปที่การแก้ไขฟื้นฟู (rehabilitation) ผู้กระทำความผิดที่ไม่สมควรถูกส่งตัวเข้าสู่ระบบเรือนจำให้มีโอกาสกลับตัวกลับใจเป็นคนดีภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด (ระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนดคือระยะเวลาที่ศาลจะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษแล้วแต่กรณี)

(2) ประโยชน์ของการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ

แนวความคิดของการรอกการกำหนดโทษและการรอกการลงโทษ มีเหตุผลในเชิงประโยชน์สำคัญ 2 ประการ ดังนี้ ประการที่หนึ่ง การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดแก้ไขปรับปรุงตัว จากเหตุผลที่ว่าหากศาลใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในกรณีที่ความผิดนั้นไม่ร้ายแรง การนำตัวผู้กระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรงดังกล่าวเข้าจำคุกในเรือนจำที่มีพื้นที่จำกัด แทนที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี อาจกลับกลายเป็นผลเสียได้มากยิ่งขึ้น

เพราะอาจมีการซ้อมหรือได้รับการถ่ายทอดความชั่วร้ายจากผู้ต้องขังที่กระทำความผิดร้ายแรง ประกอบกับการจำคุกทำให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสีย ซึ่งสังคมไทยยังไม่เปิดโอกาสให้แก่ผู้กระทำความผิดที่เคยต้องโทษจำคุกมาแล้ว กลับคืนเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติ ด้วยเหตุนี้ การนำมาตราการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษมาใช้แก่ความผิดที่ไม่ร้ายแรง ย่อมเป็นทางเลือกและเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้ดียิ่งกว่านำตัวผู้นั้นมาไว้ในอำนาจรัฐ หรือก็คือหลีกเลี่ยงการจำคุกในเรือนจำโดยไม่จำเป็น

ประการที่สอง การหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้น การรอกการลงโทษ ย่อมเป็นกระบวนการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้นโดยไม่จำเป็นและไม่เกิดประโยชน์ โดยหากศาลเลือกที่จะทำการลงโทษจำคุกกระยะสั้น ย่อมก่อให้เกิดผลเสีย ดังต่อไปนี้ (1) การลงโทษจำคุกกระยะสั้น ทำให้ผู้กระทำความผิดได้เรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังอื่นในเรือนจำ (2) การลงโทษจำคุกกระยะสั้น ทำให้ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสีย ยากที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ ที่สำคัญ คือ การลงโทษจำคุกกระยะสั้นจะมีลักษณะเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนมากกว่าการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ด้วยเหตุนี้ การนำมาตราการรอกการลงโทษมาใช้ย่อมจะเป็นผลดีแก่ผู้กระทำความผิดและสังคมโดยรวมมากกว่าการจำคุก เพราะการที่ผู้กระทำความผิดมีประวัติเสื่อมเสียขึ้นแล้วนี้ จะส่งผลทำให้เป็นการตัดโอกาสทางชีวิตการทำงานได้อยู่ด้วย เช่น ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2533 มาตรา 30 (10) กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นข้าราชการพลเรือนต้องมีคุณสมบัติทั่วไป ไม่เป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ เป็นต้น ซึ่งจากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้ผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดโดยเจตนาและไม่ใช่ความผิดลหุโทษ จะขาดคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการพลเรือนและอาจจะยังส่งผลให้ภาคเอกชนไม่รับบุคคลดังกล่าวเข้าทำงานในทางอ้อมได้ด้วย ทำให้เกิดปัญหาแก่สังคมโดยรวมต่อไปเป็นลูกโซ่ ดังนั้น การนำมาตราการรอกการลงโทษมาใช้แก่คดีที่ไม่รุนแรงและไม่เกิดจากความชั่วร้าย เช่น คดีอันเกิดจากการกระทำโดยความประมาท ความผิดลหุโทษ เป็นต้น ย่อมเป็นการสนองตอบต่อแนวคิดเชิงอรรถประโยชน์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างสมประโยชน์มากยิ่งขึ้นกว่าการนำเอาโทษจำคุกมาใช้เพียงเพื่อการแก้แค้นทดแทนและตัดผู้นั้นออกไปจากสังคม ซึ่งหากนำเอาโทษจำคุกมาใช้ยิ่งเพื่อแล้ว แทนที่จะเป็นผลดีต่อสังคมอาจจะเป็นผลร้ายสะท้อนกลับทำให้ผู้กระทำความผิดที่ไปใช้ชีวิตในเรือนจำเกิดการเรียนรู้และกลายเป็นอาชญากรอาชีพไปเสียเลยก็ได้ ซึ่งนั่นย่อมมิใช่การบูรณาการแนวคิดเชิงอรรถประโยชน์กับผู้กระทำความผิดอย่างถูกต้องตามหลักอาชญาวิทยา

1.2 ผลการวิจัยกรณีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการรอกการกำหนดโทษและรอกการลงโทษ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ประเทศไทย

สำหรับมาตรการในเชิงการเฝ้าระวังและการติดตามของผู้กระทำความผิดนั้น ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา 56 ว่าด้วยการรอกการลงโทษหรือการรอกการกำหนดโทษ ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2559 มีประเด็นรายละเอียด ดังนี้

(1) เงื่อนไขในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ

เงื่อนไขในการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ ประกอบด้วยข้อพิจารณา ได้แก่ (1) ต้องเป็นกรณี que ผู้กระทำความผิด ถูกพิพากษาลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปีไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ และ (2) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ (3) เคยรับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ (4) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่า 5 ปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(2) หลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของศาลเพื่อการรอกการลงโทษ

การใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำความผิด ศาลต้องได้ข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้กระทำความผิด ตลอดจนสภาพความผิด และเหตุอื่นอันควรปรานี และข้อมูลที่ได้มานั้นต้องถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจ การได้ข้อมูลดังกล่าวศาลมีอำนาจสอบถามตัวผู้กระทำความผิดหรือสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและพินิจแล้วรายงานต่อศาลเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษา รายงานการสืบเสาะและพินิจดังกล่าว เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษได้รอบคอบมากขึ้นเท่านั้น แต่ไม่ใช่สิ่งที่บ่งชี้ว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับการรอก การลงโทษ รายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติทำให้รู้วิถีชีวิต ความเป็นมาของผู้กระทำความผิด เป็นการค้นลึกในตัวผู้กระทำความผิดมาประกอบการใช้ ดุลพินิจในการลงโทษ ทำให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษทันทีไม่ได้ แต่ถ้าให้ศาลใช้ดุลพินิจในการรอกการลงโทษโดยไม่มีการสืบเสาะและพินิจแล้วอาจมีการใช้ดุลพินิจตาม กระแสสังคมหรือตามความรู้สึกของตนเองได้

สำหรับรายงานการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติทำให้ทราบถึงมูลเหตุ หรือปัจจัยในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด โดยผู้ที่กระทำความผิดลักษณะเดียวกัน แต่อาจมีมูลเหตุ หรือปัจจัยที่แตกต่างกันได้ เช่น ลักทรัพย์ขาลาเปา 1 ลูก หรือลักทรัพย์ราคา 500 บาท การลักทรัพย์เพื่อเอาไปให้ลูกที่กำลังหิวกินกับการลักทรัพย์โดยไม่มีเหตุผล แต่กระทำเพราะเป็นผู้รายโดยสิ้นทาง ในกรณีข้างต้น ราคาทรัพย์ที่ถูกลักไปจึงไม่ใช่ตัวตั้งในการใช้ดุลพินิจ ต้องพิจารณาถึงมูลเหตุหรือปัจจัยในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดด้วย ซึ่งบางครั้งลักษณะการกระทำความผิดเท่ากันแต่ตัวผู้กระทำมีมูลเหตุ ในกรณีข้างต้นหรือปัจจัยในการกระทำความผิดที่ต่างกัน การใช้ดุลพินิจในการลงโทษ ไม่จำเป็นต้องเท่ากันเพราะมนุษย์เมื่อหลงกระทำความผิด การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้เข้าสู่ระบบการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมเพื่อให้กลับตัวเป็นคนดี สามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวและชุมชนต่อไปจะเป็นประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมมากกว่า ทั้งทำให้การรอกการลงโทษสอดคล้องกับสภาพสังคมแต่ละแห่งที่ต่างกันไปอีกด้วย

ทั้งนี้ การค้นลึกข้อมูลในตัวผู้กระทำความผิดจะทำให้ทราบรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษ มีรายละเอียดเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้ 1) สภาพความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้น 2) การบรรเทาความเสียหาย 3) อายุและสถิติปัญหาของผู้กระทำความผิด 4) ประวัติ ความประพฤติและนิสัยของผู้กระทำความผิด 5) ปัจจัยแวดล้อมของผู้กระทำความผิด และ 6) การศึกษาและอาชีพของผู้กระทำความผิด

(3) เงื่อนไขคุมประพฤติเพื่อประกอบการรอกการกำหนดโทษหรือการรอกการลงโทษ

สำหรับเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ได้กำหนดให้ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติกับผู้กระทำความผิด ในข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีก็ได้ โดยมีมาตรการเพื่อการคุมประพฤติ ดังต่อไปนี้ (1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ (2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ (3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติได้อันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก (4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด (5) ให้เข้ารับการศึกษาอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด (6) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบ หรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้ (7) ให้งดใช้คำสั่งใหม่ทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ถูกกระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน (8) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิด

แก่ทรัพย์สินหรือทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม หรือค่าใช้จ่ายเพื่อการดังกล่าว (9) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน หรือ (10) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำ หรือมีโอกาสดำเนินการผิดซ้ำอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

2) ต่างประเทศ

มาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่ทำการศึกษานี้ มีด้วยกัน 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา มีรายละเอียดเป็นลำดับ ดังนี้

(1) ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีการแบ่งประเภทความผิดอาญาไว้อย่างมีเอกลักษณ์และเป็นระบบ เรียกว่า การแบ่งประเภทความผิดอาญาแบบไตรภาค (Tripartite Classification) โดยแบ่งประเภทความผิดออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่มด้วยกัน ดังนี้ (1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) (2) ความผิดมิชฌิมโทษ (Les delits) และ (3) ความผิดลหุโทษ (Les contraventions) ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมีการแบ่งประเภทของโทษทางอาญาออกเป็นหลายลักษณะ โดยไม่ได้พิจารณาเฉพาะแต่การกระทำความผิดหรือความร้ายแรงของการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ได้พิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดด้วย เพื่อให้การลงโทษเหมาะสมกับพฤติกรรมและลักษณะของ ผู้กระทำความผิดให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้โดยรูปแบบของโทษทางอาญาอาจแบ่งได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

(1) โทษอาญาหลัก (Les peines principales) กล่าวคือ โทษอาญาหลัก ซึ่งเป็นโทษที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานความผิดและศาลใช้โทษอาญาหลักนี้พิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดในแต่ละกลุ่มความผิดเป็นสำคัญ เช่น โทษจำคุกเป็นโทษหลักของกลุ่มความผิดอาญารุนแรงหรือความผิดอุกฤษฏ์โทษ โทษจำคุกและโทษปรับตั้งแต่ 3,750 ยูโร เป็นโทษอาญาหลักในความผิดอาญาชั้นกลาง และโทษปรับเป็นโทษอาญาหลักในความผิดลหุโทษ

(2) โทษอาญาทางเลือก (Les peines alternatives) กล่าวคือ โทษอาญาทางเลือกถูกนำมาใช้เมื่อศาลเห็นสมควรว่าจำเลยไม่ควรได้รับโทษหลัก ศาลอาจนำโทษทางเลือกมาใช้แทนโทษหลักได้ เช่น ในความผิดอาญาโทษชั้นกลางที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดโทษจำคุกสำหรับผู้กระทำความผิด หากศาลเห็นว่าจำเลยไม่ควรได้รับโทษจำคุก ศาลอาจพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและใช้โทษทางเลือกแทน เช่น โทษการทำงานบริการสาธารณะมาใช้แทนการจำคุก

(3) โทษอาญาเสริม (Les peines complementaires) กล่าวคือ โทษอาญาเสริมมีอยู่ทุกกลุ่มประเภทความผิด โทษอาญาเสริมแท้จริงแล้ว คือวิธีการเพื่อความปลอดภัย ที่มีลักษณะของโทษอาญาเสริมเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจมีขึ้นในอนาคตกฎหมายฝรั่งเศสให้นิยามว่าโทษอาญาเสริมประกอบด้วย การจำกัดสิทธิของจำเลย การกำหนดหน้าที่ให้จำเลยกระทำการรับทรัพย์สิน การปิดสถานที่ การโฆษณาคำพิพากษา

สำหรับกรณีการบังคับโทษตามฐานความผิดแต่ละประเภทนั้น มีรายละเอียดการบังคับใช้ ดังนี้

(1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ หมายถึง ความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกหรือกักขังตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ใช้กับผู้กระทำความผิดอาญารุนแรง โดยโทษหลักสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มาตรา 131-1 ได้บัญญัติเกี่ยวกับโทษสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษไว้ ดังนี้ 1) จำคุกตลอดชีวิต หรือกักขังตลอดชีวิต 2) จำคุกหรือกักขัง 30 ปี 3) จำคุกหรือกักขัง 20 ปี 4) จำคุกหรือกักขัง 50 ปี อนึ่ง โทษจำคุกนั้นเป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษทั่วไป ส่วนโทษกักขังนั้นเป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษทางการเมือง ในส่วนของโทษเสริมสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-10 กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา คือ 1) การห้าม การริบ การลบล้าง หรือการเพิกถอนสิทธิ 2) คำสั่งให้รักษาพยาบาลหรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ 3) คำสั่งห้ามเคลื่อนย้ายหรือการริบวัตถุ สิ่งของ 4) การปิด

สถานประกอบการ 5) การให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาล หรือเผยแพร่โดยสื่อหนังสือพิมพ์หรือวิธีการสื่อสารวิทยุ โทรทัศน์

(2) ความผิดมิชฌิมโทษ หมายถึง ความผิดอาญาที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี จะนำมาใช้ลงโทษกับผู้กระทำความผิดอาญาชั้นกลาง โดยมาตรา 131-3 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้บัญญัติเกี่ยวกับโทษสำหรับความผิดมิชฌิมโทษไว้ว่า เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดมิชฌิมโทษต้องรับโทษ ได้แก่ (2.1) โทษหลักสำหรับความผิดมิชฌิมโทษ คือ 1) โทษจำคุก 2) โทษปรับ (2.2) โทษทางเลือกสำหรับความผิดมิชฌิมโทษ หรือโทษแทนที่ (Les peines complementaires) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ลงโทษแทนโทษจำคุกระยะสั้น โทษทางเลือกสำหรับความผิดมิชฌิมโทษ มีดังนี้ 1) โทษปรับรายวัน 2) โทษให้ทำงานบริการสาธารณะ 3) โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6 อนึ่ง การใช้โทษทางเลือกเป็นโทษแทนที่โทษหลักนั้นมีความหมายว่า ศาลจะลงโทษหลักพร้อมกับโทษทางเลือกไม่ได้ กล่าวคือ ศาลจะลงโทษจำคุกหรือปรับไปพร้อมกับลงโทษทางเลือกไม่ได้ สำหรับโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดประมวลกฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 131-6 ได้บัญญัติโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิต่าง ๆ ของผู้กระทำความผิดไว้ 11 ประการ ดังนี้ (1) การพักใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี (2) การห้ามขับขี่ยานพาหนะบางประเภท เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี (3) การยกเลิกใบอนุญาตขับขี่และห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตขับขี่ฉบับใหม่ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี (4) การริบยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิด (5) การห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี (6) การห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาต เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี (7) การริบอาวุธหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในครอบครองของผู้ถูกลงโทษ (8) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์กับการห้ามร้องขอใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่ เป็นไม่เกิน 5 ปี (9) การห้ามส่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่นนอกเหนือจากเช็คที่อนุญาตให้ถอนเงินโดยผู้ส่งจ่ายซึ่งเป็นผู้จ่าย หรือเช็คที่ได้รับการรับรองและแสดงบัตรจ่ายเงินของธนาคาร (10) การริบสิ่งของที่มีไว้หรือมีความมุ่งหมายที่จะใช้กระทำความผิดหรือสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การริบสิ่งของดังกล่าวไม่อาจกระทำได้อหากเป็นความผิดมิชฌิมโทษเกี่ยวกับการพิมพ์ (11) การห้ามประกอบกิจกรรมทางวิชาชีพหรือสังคม เป็นระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี (2.3) โทษเสริมสำหรับความผิดมิชฌิมโทษ สำหรับโทษเสริมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 131-10 มีดังนี้ 1) การห้าม การริบ การลบล้างหรือการถอนสิทธิ 2) คำสั่งให้รักษาพยาบาล หรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ 3) ห้ามเคลื่อนย้ายหรือริบวัตถุสิ่งของ 4) ปิดสถานประกอบการ 5) ให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาลหรือเผยแพร่โดยสื่อหนังสือพิมพ์หรือวิธีการสื่อสารทางวิทยุโทรทัศน์ อนึ่ง โทษอาญาเสริมนี้เป็นโทษที่ศาลสามารถกำหนดได้ในทุกกลุ่มความผิด แม้ศาลจะลงโทษหลักหรือโทษทางเลือกแล้ว ศาลก็อาจลงโทษเสริมไปพร้อมกับโทษหลักหรือโทษทางเลือกนั้นได้

(3) ความผิดลหุโทษ (Penalties for petty offences) หมายถึง ความผิดอาญาที่มีโทษปรับ หรือโทษจำกัดสิทธิตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น การขับขี่จักรยานยนต์โดยไม่สวมหมวกนิรภัย หรือการฝ่าฝืนกฎจราจร เป็นต้น ความผิดลหุโทษจึงนับเป็นความผิดเล็กน้อย มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา บุคคลผู้กระทำความผิดลหุโทษอาจจะต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนา ดังนั้น เพื่อให้โทษสอดคล้องกับลักษณะความไม่รุนแรงของความผิดกฎหมายฝรั่งเศสจึงไม่มีการจำกัดเสรีภาพของผู้กระทำความผิดลหุโทษไว้ เช่น การไม่ติดป้ายต่ออายุทะเบียนรถยนต์ เป็นต้น โดยโทษหลักของความผิดอาญาลหุโทษ คือโทษปรับและโทษห้าม หรือจำกัดสิทธิบางประการ สำหรับโทษปรับบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-13 ซึ่งได้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับของโทษปรับตามลำดับชั้น โดยแบ่งเป็น 5 ลำดับ คือ (1) ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่หนึ่ง (2) ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สอง (3) ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สาม (4) ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สี่ และ (5) ปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ห้า ในส่วนของโทษที่ห้ามหรือจำกัด

สิทธิบางประการ มาตรา 131-14 บัญญัติไว้สำหรับความผิดลหุโทษซึ่งทำขึ้นที่ห้านั้นศาลอาจลงโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิอีกด้วย ดังต่อไปนี้ (1) การพักใบอนุญาตขับขี่ ที่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีการพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่มีไซออนเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ (2) การห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะของผู้ต้องโทษคันหนึ่งหรือหลายคันเป็นระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน (3) การริบอาวุธขึ้นหนึ่งชิ้นใดหรือหลายชิ้นซึ่งผู้ต้องโทษเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีอำนาจใช้ (4) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์พร้อมทั้งการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตล่าสัตว์ใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี (5) การห้ามส่งจ่ายเช็คที่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีเว้นแต่เป็นการส่งจ่ายเช็คเพื่อถอนเงินในบัญชีจากธนาคาร หรือเป็นเช็คที่ได้รับการรับรองและใช้เป็นบัตรชำระเงิน (6) การริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดมาตรา 131-16 ในกรณีที่กฎกระทรวงลงโทษความผิดลหุโทษใด หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา อาจจะลงโทษเสริมดังต่อไปนี้เป็นอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

(2) ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงโทษของศาลในปัจจุบัน อาศัยกฎหมายจำนวน 3 ฉบับสำคัญ คือ 1) Criminal Justice Act 1991 กฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์การกำหนดโทษของศาลโดยคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาว่าโทษร้ายแรงควรได้รับการลงโทษร้ายแรงตามสัดส่วน 2) The Power of Criminal Courts (sentencing) Act 2000 เป็นกฎหมายที่ประมวลมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายอาญาให้อยู่ในกฎหมายฉบับเดียวกัน เพื่อให้การบังคับโทษเป็นไปโดยเหมาะสมกับความผิดและผู้กระทำความผิด 3) The Criminal Justice Act 2003 (CJA2003) ถือเป็นกฎหมายหลักที่มีอยู่ในปัจจุบันในการกำหนดโทษ โดยมีแนวทางของการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากผู้กระทำความผิดที่เป็นอันตรายหรือที่กระทำความผิดที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงเป็นสำคัญ ซึ่งในรายละเอียดของกฎหมาย CJA2003 ได้กำหนดมาตรการให้ศาลออกคำสั่งหรือใช้มาตรการทางอาญาเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำความผิดที่มีความเสี่ยงในการก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมเพื่อให้อยู่ในความควบคุมและมีมาตรการอื่น ๆ เพื่อใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลเหล่านี้ เช่น การควบคุมการเดินทางของผู้กระทำความผิดฐานค้าหญิงและเด็ก และเน้นการลงโทษจำคุกและกักขังเป็นหลัก มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บันทึกประวัติการกระทำความผิดระดับชาติ เพื่อติดตามประวัติของผู้ที่เป็นอันตรายและมีแนวโน้มในการกระทำความผิด เป็นต้น โดยมุ่งเน้นวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย CJA2003s.142 (1) จำนวน 5 ประการ คือ 1) ลงโทษผู้กระทำความผิด 2) ลดจำนวนอาชญากรรม 3) แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด 4) ป้องกันสังคม และ 5) เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้ชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อการนี้ในประเทศอังกฤษจึงมีโทษที่เรียกว่า การลงโทษโดยสังคมซึ่งเป็นการลงโทษแนวใหม่ ที่เน้นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปรับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ซึ่งแต่เดิมการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยใช้ชุมชนบำบัดนี้ จะปรากฏอยู่ในรูปแบบของการใช้คำสั่งคุมประพฤติ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนจากคำสั่งคุมประพฤติมาเป็น “คำสั่งแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดโดยชุมชน” (community rehabilitation order)

(3) ประเทศสหรัฐอเมริกา

การกำหนดโทษทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน ศาลจะกำหนดโทษโดยคำนึงถึงความเหมาะสมซึ่งจะไม่ลงโทษรุนแรงเกินความจำเป็น กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาจากลักษณะของความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีประวัติ ภูมิหลัง และบุคลิกลักษณะของจำเลย โดยการลงโทษต้องประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย 4 ประการ คือ 1) แสดงให้เห็นถึงความร้ายแรงของความผิด 2) เป็นการวางมาตรการป้องกันอย่างเพียงพอ 3) เป็นการคุ้มครองสาธารณชนจากการกระทำความผิดขึ้นอีกในอนาคตของจำเลย และ 4) เป็นการให้จำเลยมีโอกาสได้รับการศึกษา หรืออบรมทางวิชาชีพดูแลทางการแพทย์อันเป็นการปรับปรุงผู้กระทำความผิดด้วยวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุด

ประเภทของโทษทางอาญานั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบของโทษโดยมุ่งเน้นที่การกักตัวผู้กระทำความผิดออกจากสังคมเพื่อให้อยู่ในสถานที่ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะมียุทธวิธีหลายรูปแบบตามระดับการกระทำความผิด ดังนี้

1) โทษประหารชีวิต ในกรณีที่มีมลรัฐใด ยังไม่ยกเลิกโทษประหารชีวิต โทษสูงสุดในกฎหมายของมลรัฐนั้น คือ โทษประหารชีวิต ซึ่งวิธีการประหารชีวิตที่ใช้จะแตกต่างกันออกไปในแต่ละมลรัฐ ดังนี้ (1) การฉีดยาพิษเข้าร่างกาย เป็นวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ Alabama, Arizona, California และ Colorado เป็นต้น (2) การใช้กระแสไฟฟ้า เป็นวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ Alabama, Arkansas และ Florida เป็นต้น (3) การแขวนคอ เป็นวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ New Hampshire, Washington (4) การยิงเป้า เป็นวิธีการประหารชีวิตของมลรัฐ Oklahoma, Utah

2) โทษจำคุก ถือเป็นโทษลำดับรองลงมาและเป็นรูปแบบโทษประเภทที่ใช้เป็นหลักในสหรัฐอเมริกา อาจจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (1) โทษจำคุกตลอดชีวิต (Life Imprisonment) โทษจำคุกตลอดชีวิต สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ โทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีโอกาสพักการลงโทษ และโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ไม่มีโอกาสพักการลงโทษ (2) โทษจำคุกแบบมีกำหนดเวลา โดยการกำหนดระยะเวลาสูงสุดในการจำคุกแบบมีกำหนดเวลานั้น ในแต่ละมลรัฐ จะกำหนดไว้แตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้ ปัจจุบันยังมีรูปแบบการลงโทษที่เกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบที่ใช้อย่างแพร่หลายในประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า โทษระดับกลาง ซึ่งมีแนวคิดว่าการลงโทษไม่ควรที่จะเบาบางหรือรุนแรงเกินไป จึงมีการสร้างลำดับขั้นของการลงโทษเพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ทั้งนี้ เพื่อให้มีผลเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดอันเป็นลดผลกระทบในทางเสียของโทษจำคุกในเรือนจำอีกด้วย สำหรับรูปแบบการลงโทษทางเลือกในประเทศสหรัฐอเมริกา จะเรียกว่า มาตรการลงโทษระดับกลาง เป็นรูปแบบหนึ่งในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดในลักษณะที่หลากหลายและแต่ละวิธีมีประสิทธิภาพและระดับความรุนแรงที่ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดมากกว่าวิธีการคุมประพฤติแบบปกติที่บังคับใช้มาแต่ในอดีต เช่น การสอดส่องแบบเข้มงวด การกักขังที่บ้าน การควบคุมด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าค่ายแบบทหาร เป็นต้น โดยมีวัตถุประสงค์ของโทษระดับกลาง ดังนี้ 1) เพื่อคุ้มครองสังคมและสนับสนุนความมีประสิทธิภาพและการประหยัดงบประมาณของวิธีการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำความผิดและเรือนจำ 2) เพื่อส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคม 3) เพื่ออุดช่องว่างและแก้ไขปัญหามหาชนในระบบการฟื้นฟูของรัฐ และ 4) เพื่อนำเสนอความต้องการของชุมชนโดยการขยายมาตรการลงโทษและการบริการสังคมให้แก่ศาลให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนและทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน

2. อภิปรายผล

จากข้อมูลการศึกษาที่ได้ค้นพบเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการรอกการลงโทษที่กำหนดขึ้นโดยกฎหมายของประเทศไทย ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถนำมากำหนดเป็นประเด็นอภิปรายผลจากการศึกษาได้ดังนี้

2.1 ปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมายในการกำหนดโทษความผิดทางอาญา

จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษ จะเป็นวิธีการที่ศาลใช้เพื่อหลีกเลี่ยงผลร้ายของการลงโทษจำคุกระยะสั้นประการอย่างหนึ่ง โดยเห็นว่าการฟ้องและคำพิพากษาของโทษก็เป็นการตกเตือนที่เพียงพอสำหรับผู้กระทำความผิดบางรายแล้ว ซึ่งการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษนั้นจะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำความผิดเป็นครั้งแรก และในความผิดที่ไม่ร้ายแรง โดยมีเหตุผลอันสมควรที่แสดงว่าผู้นั้นอาจกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่จะกลับตัวก่อนที่จะได้รับโทษจริง ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ

สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้นหรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วเห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษาโดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้” จากบทบัญญัติมาตรา 56 ดังกล่าวนี้ กฎหมายได้กำหนดให้อำนาจแก่ศาลในการสั่งรอกการลงอาญาหรือรอการลงโทษได้ในกรณีความผิดที่มีโทษไม่เกิน 5 ปี จะเห็นได้ว่า แม้การรอกการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษตามกฎหมายฉบับนี้ จะเป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดรูปแบบหนึ่งที่ใช้อยู่ในปัจจุบันก็ตาม แต่การที่ศาลจะสั่งรอกการลงโทษดังกล่าวได้นั้น จะต้องเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด คือ (1) ต้องมีการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกและในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และ (2) ต้องไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือหากเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อนก็ต้องเป็นความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษเท่านั้น สำหรับระยะเวลาที่ศาลจะรอกการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้นไม่ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมแต่อย่างใด กล่าวคือ ศาลยังคงต้องกำหนดระยะเวลาที่ให้ออกการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษไว้ในคำพิพากษา ซึ่งต้องไม่เกิน 5 ปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา แต่ทั้งนี้หากเป็นการกระทำความผิดที่ไม่เข้าเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำความผิดย่อมไม่อาจได้รับการพิจารณาให้ออกการลงโทษและรอการกำหนดโทษได้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดในการที่ศาลจะกำหนดโทษเพื่อเปิดโอกาสผู้กระทำความผิดแก้ไขปรับปรุงตัวเพื่อกลับสู่สังคมตามปกติ ดังนั้น มาตรการรอกการลงโทษหรือรอการกำหนดโทษของประเทศไทยในปัจจุบัน จึงยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิดได้อย่างแท้จริง จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศเกี่ยวกับการรอกการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งบัญญัติไว้เพื่อให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่จะไม่ต้องถูกจำคุกในเรือนจำ โดยในแต่ละประเทศได้จัดวางหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่จะให้ศาลใช้ดุลพินิจไว้แตกต่างกัน ซึ่งจะมีทั้งข้อดีและข้อด้อยที่แตกต่างกันเช่นกัน เช่น ประเทศฝรั่งเศส ได้นำแนวคิดตามทฤษฎีป้องกันสังคมใหม่ ในการหามาตรการลงโทษที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและลักษณะของผู้กระทำความผิดให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยเห็นว่าการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดจะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาความมีมนุษยธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ การศึกษาการกระทำความผิดและลักษณะเฉพาะของผู้กระทำความผิด และมีหลักเกณฑ์ที่ยอมรับว่าแม้ผู้ที่ได้รับการพิจารณาให้ออกการลงโทษจะเคยต้องโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดโดยเจตนา ศาลก็สามารถใช้ดุลพินิจให้ออกการลงโทษได้อีก สำหรับประเทศอังกฤษ ได้นำแนวคิดที่เกี่ยวกับทฤษฎีทัณฑ์วิทยาสมัยใหม่ (New Penology) และแนวคิดในเรื่องเสรีภาพในการดำเนินธุรกิจในระบบทุนนิยมความเป็นปัจเจกชนนิยม ความเชื่อมั่นของสังคมที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม และความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์มาเป็นแนวทางในการพิจารณาการกำหนดโทษ จากผลการศึกษาแนวทางในการรอกการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดในต่างประเทศเหล่านี้ ซึ่งประกอบด้วย ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ศึกษาพบว่ามีแนวทางในการกำหนดโทษผู้กระทำความผิดคล้ายคลึงกัน โดยเน้นการลงโทษที่เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด และเพื่อแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำทั้งสิ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ดุลพินิจตัดสินผู้ต้องหาเพื่อให้มีการรอกการกำหนดโทษที่มีมาตรฐานตามกระบวนการยุติธรรมและเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบันได้ สำหรับประเทศไทยบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 นี้ ได้ให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจว่าสมควรที่จะให้มีการรอกการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษหรือไม่ โดยพิจารณาจากเหตุอันควรปรานีภายใต้ข้อจำกัดทางกฎหมายดังกล่าว กลับไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เนื่องจากการรอกการกำหนดโทษจะนำมาใช้ได้สำหรับผู้กระทำความผิดเล็กน้อยหรือโดยประมาท แต่ทว่าในส่วนผู้กระทำความผิดเล็กน้อยและเคยถูกลงโทษจำคุกกระชั้น ๆ อันเป็นผลมาจากการกระทำความผิดโดยเจตนา กลับไม่ได้รับการพิจารณาให้ออกการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดทางกฎหมายในการรอกการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษ ดังนั้นจึงควรแก้ไขบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจ

รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้แม้ผู้กระทำความผิดจะเคยกระทำความผิดโดยเจตนาและได้รับโทษจำคุกมาก่อน โดยพิจารณาประเภทของโทษและจำกัดอัตราโทษจำคุกที่เคยได้รับมาแล้วจะต้องไม่เกินหนึ่งปี และจะได้รับการพิจารณาให้รอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษได้อีกต่อเมื่อระยะเวลาห้าปีได้ผ่านพ้นไปแล้วนับจากวันที่ผู้กระทำความผิดพ้นโทษในคดีก่อน เพื่อให้เกิดแนวทางในการกำหนดประเภทคดีที่จะสามารถใช้นโยบายการลงโทษที่หลากหลาย ด้วยวิธีการรอกการกำหนดโทษเหมือนแนวทางรอกการกำหนดโทษของต่างประเทศ

2.2 ปัญหาการใช้ดุลพินิจการรอกการกำหนดโทษคดีอาญาของไทย

ปัญหาการเลือกรูปแบบวิธีการลงโทษหรือการเลือกประเภทของโทษ กล่าวคือ การใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาในการกำหนดโทษผู้กระทำความผิด อาทิ โทษประหารชีวิต โทษจำคุก กักขัง ริบทรัพย์สิน รอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ เป็นต้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย ๆ ไป ดังนั้น จึงเป็นปัญหาว่า กฎหมายได้ให้อำนาจผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษและเลือกโทษเอง ซึ่งผู้พิพากษาแต่ละคนจะมีแนวทางในการใช้ดุลพินิจแตกต่างกัน รวมถึงการนำแนวคิดหรือทฤษฎีมาประกอบการพิจารณาคดีนั้นก็แตกต่างกันเช่นกัน จึงอาจไม่มีมาตรฐานหรือมีแนวทางในการกำหนดโทษประเภทความผิดที่เหมาะสมกับตัวบุคคลเป็นแนวทางเดียวกัน และเมื่อมีการพิจารณาคดีแล้วอาจเกิดข้อกังขาในสังคม จนอาจนำมาซึ่งการไม่ยอมรับในคำตัดสินของศาล หรือนำมาซึ่งการขาดความน่าเชื่อถือของกระบวนการยุติธรรมได้ โดยปัญหาการกำหนดจำนวนโทษแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยส่วนบุคคลของผู้พิพากษาในการใช้ดุลพินิจกำหนดโทษที่แตกต่างกัน ตามแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาประกอบการพิจารณาคดีตัดสิน ซึ่งหากการกำหนดโทษนั้นเกิดความไม่เหมาะสม ย่อมไม่ส่งผลให้สังคมได้รับประโยชน์ อีกทั้งยังส่งผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษไม่เหมาะสมกับความผิดที่กระทำลงไป เช่น ผู้กระทำความผิดมากสมควรได้รับการกำหนดโทษอาญาร้ายแรง แต่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการกระทำโดยไม่ได้เจตนา กลับได้รับโทษเบาเหมือนผู้กระทำความผิดเล็กน้อย หรือผู้กระทำความผิดเล็กน้อย กลับได้รับโทษจำคุก ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจและเปิดโอกาสให้เข้าไปพบปะกับผู้ร้ายตัวจริง เมื่อพ้นโทษแล้วอาจกลับออกมาก่ออาชญากรรมได้ในอนาคต ส่วนหนึ่งของการพิจารณานี้ เป็นผลมาจากผู้พิพากษาส่วนใหญ่ยังยึดติดอยู่กับบัญชีกำหนดระดับอัตราโทษ หรือยึดถือตนเอง เนื่องจากทำให้ผู้พิพากษาเกิดความรวดเร็วในการพิจารณาคดีตัดสินคดีจากบัญชีอัตราโทษที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางให้ผู้พิพากษาเพื่อใช้ในการประกอบดุลพินิจพิจารณาลงโทษได้เหมาะสมกับตัวบุคคลมากยิ่งขึ้น เช่น การพิจารณาจากแรงจูงใจ วัตถุประสงค์ของผู้กระทำความผิด ทศนคติ ภูมิหลัง อาชีพ รายได้ ครอบครัว เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงนิสัยใจคอและพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด รวมถึงวิธีการทำผิดและผลที่เกิดจากการกระทำผิดนั้น ๆ เป็นความผิดที่กระทบต่อผู้เสียหายและสังคมร้ายแรงมากน้อยเพียงใด เพื่อนำไปสู่การพิจารณารอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษได้อย่างเหมาะสมตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

จากข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการรอกการลงโทษที่เหมาะสมกับความผิดในฐานะกระทำโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 พบข้อสรุปในภาพรวมว่า ในทางปฏิบัติของการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาในการวินิจฉัยฐานความผิดในเชิงการปรับบทกฎหมายนั้น จะไม่มีปัญหาแก่กรณีดังกล่าว เนื่องจากผู้พิพากษาเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ด้านหลักกฎหมายเป็นอย่างดี แต่กระนั้นประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาต่อการกำหนดมาตรการบังคับโทษจากการกระทำผิดกฎหมายของผู้พิพากษา ก็คือ การใช้ดุลพินิจเพื่อกำหนดมาตรการบังคับโทษซึ่งมีข้อเท็จจริงทางคดีคล้ายกัน ซึ่งกรณีเช่นนี้ในทางปฏิบัติของระบบศาลยุติธรรมในประเทศไทย จะมีการนำบัญชีระดับอัตราโทษ (Sentencing Guide Line) หรือ “ยี่ต็อก” มาช่วยและมาใช้เป็นกรอบให้การใช้ดุลพินิจเพื่อกำหนดมาตรการบังคับโทษให้เป็นไปในทางเดียวกัน โดยไม่ได้พิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

เกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในแต่ละรายว่าอาจมีปัจจัยที่หลากหลายที่ทำให้การกำหนดโทษควรมีความแตกต่างกัน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับการมีประสบการณ์หรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการลงโทษไม่เท่ากัน หรืออาจมีทัศนคติหรืออุปนิสัยส่วนตัวไม่เหมือนกัน เป็นต้น อันเป็นการกระทำที่ยังไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการลงโทษในเชิงอรรถประโยชน์ และไม่สอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐเกี่ยวกับการลงโทษบุคคลตามที่มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองไว้ ดังนั้น กรณีของการรอกการลงโทษอย่างเป็นทางการที่สอดคล้องกับลงโทษภายใต้ทฤษฎีอรรถประโยชน์ของประเทศไทยจึงยังมีข้อจำกัดในการใช้ดุลพินิจของศาลอยู่เป็นอันมาก และด้วยที่มีการบังคับใช้โทษทางอาญาที่ไม่เหมาะสมอย่างเช่นปัจจุบันนี้เอง จึงก่อให้เกิดขึ้นเป็นปัญหาสะสมต่าง ๆ ตามมาอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น นักโทษล้นเรือนจำ การฟื้นฟูพฤติกรรมของนักโทษไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ หรือมีผลทำให้บุคคลที่ถูกลงโทษมีประวัติอาชญากรติดตัวโดยไม่จำเป็น เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการศึกษา พบว่า ในปัจจุบันการพิจารณาวินิจฉัยเพื่อกำหนดโทษ หรือเพื่อกำรอกการลงโทษของผู้กระทำความผิดของศาลยุติธรรมของประเทศไทย ยังคงยึดถือแนวทางตามที่ยึดถือแนวทางการลงโทษ หรือ “ยึดถือ” มาเป็นแนวทางในการกำหนดอัตราโทษและรวมถึงการรอกการลงโทษอย่างมีนัยสำคัญ โดยไม่ได้พิจารณาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตัวผู้กระทำความผิดในแต่ละราย ว่าอาจมีปัจจัยที่หลากหลายที่ทำให้การกำหนดโทษ หรือการรอกการลงโทษควรมีความแตกต่างกัน ซึ่งวิธีการอ้างอิงปัญหาระดับอัตราโทษดังกล่าวนี้ ขัดแย้งกับหลักการลงโทษในเชิงอรรถประโยชน์ที่สากลใช้บังคับกัน โดยในประเทศฝรั่งเศสนั้น ศาลสามารถนำเอาโทษอาญาทางเลือก เช่น โทษปรับรายวัน โทษให้ทำงานบริการสาธารณะ โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ เป็นต้น และรวมถึงโทษอาญาเสริม เช่น การห้าม การริบ การลบล้าง หรือการถอนสิทธิ เป็นต้น มาใช้บังคับแก่ผู้กระทำผิดได้อย่างหลากหลาย โดยการเลือกบังคับใช้โทษในประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ ศาลจะคำนึงถึงปัจจัยเชิงรายบุคคลของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ ในส่วนของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรการเพื่อการเลี้ยงโทษจำคุกระยะสั้น หรือการเลี้ยงโทษจำคุกโดยไม่จำเป็น ถูกกำหนดไว้ในมาตรการลงโทษระดับกลาง ซึ่งเป็นโทษทางเลือกแทนการคุมประพฤติ และการจำคุกแบบดั้งเดิม โดยมีการจัดระดับของโทษระดับกลางไว้ในหลากหลายกรณีเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมของการกระทำผิดได้อย่างรอบด้าน เช่น มาตรการสอดส่องแบบเข้มงวด มาตรการกักขังที่บ้าน มาตรการควบคุมด้วยเครื่องอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าค่ายฝึกอบรมแบบทหาร เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวนี้ มุ่งหมายให้เกิดการลงโทษตามหลักอรรถประโยชน์และเพื่อป้องกันสังคมอื่นเช่นกัน

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะแนวทางการใช้ดุลพินิจการรอกกำหนดโทษให้มีมาตรฐานและเหมาะสมแก่กรณีศึกษา ดังนี้

1. กระบวนการพิพากษาของประเทศไทย เห็นควรยกเลิก “ยึดถือ” มาใช้เป็นมาตรฐานในการกำหนดโทษหรือกำหนดสัดส่วนประเภทความผิดโดยคำนึงถึงพฤติกรรมหรือภูมิหลังของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ
2. ควรนำเอารูปแบบโทษอาญาทางเลือก โทษอาญาเสริมของประเทศฝรั่งเศส และรวมถึงมาตรการลงโทษระดับกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา มาใช้บังคับเป็นแนวทางในการพัฒนาการรอกการลงโทษให้แก่ผู้กระทำผิดกรณีกระทำการโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ทั้งนี้ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ให้มีมาตรการในเชิงโทษทางเลือกและในเชิงโทษระดับกลาง

เอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ ตำรา วารสาร

โกเมศ ขวัญเมือง. (2564). พระครุธรรมธรรมาพร ปกสโร และพระครูปลัดอดุล ปริปัญญา. การแบ่งประเภทของความผิดอาญา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (Journal of MCU Social Science Review). ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน.

คณิต ณ นคร. (2559). กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพฯ : วิทยุชน.

ณรงค์ ใจหาญและคณะ, (2551), การกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา, สถาบันวิจัยและพัฒนาการยุติธรรม กรุงเทพฯ, : สำนักงานกิจการยุติธรรม.

ปกป้อง ศรีสนิท. (2550). การปรับโทษให้เหมาะสมกับนักโทษแต่ละคน. กรุงเทพฯ : วิทยุชน.

ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม. (2564). หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา. ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกวุฒิสภา. พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

พัชรี บัวลอย. (2560). การลงโทษทางอาญา: ศึกษาการใช้โทษจำคุกตลอดชีวิต. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ปีที่ 5 ธันวาคม - มกราคม.

มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์. (2555). โครงการวิจัย เรื่อง หลักกฎหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการมีบทบัญญัติเรื่องการกระทำโดยพลาด : ศึกษาจากรายงานการประชุมต้นร่างตั้งแต่ประมวลกฎหมายลักษณะอาญาจนถึงปัจจุบัน. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภกิจ แย้มประชา. (2558). มองกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทยผ่านการศึกษาเปรียบเทียบ THE THAI CRIMINAL JUSTICE SYSTEM A COMPARATIVE. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญรัฐการ.

สุดสงวน สุธีสร. (2547). อาชญวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

หยุด แสงอุทัย. (2556). กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัจฉริยา ชูตินันท์. (2557). อาชญวิทยาและทัณฑวิทยา, ฉบับพิมพ์ซ้ำ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิทยุชน.

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

อุทิศ สุภาพ. (2561). ปรัชญาอาชญวิทยาในการลงโทษ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2563 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_479705.